

SECOND YEAR HIGHER SECONDARY EXAMINATION MARCH 2019

SUBJECT : SANSKRIT SASTRA

CODE. NO: SY 19

Qn No	Sub Qns	Answer Key/Value Points	Score	Total
		<u>क - विभागाः</u>		
1.		'ऐस्' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
2.	क	स्वोऽसमोऽ....., द्वेकयोर्विवचनेकवचने, संज्ञाणामेकशेष....., ओसि च, क्योऽपिवाच्यः, ससंज्ञोऽङ्कः, सु-शमः, ट-शमेण, अम-शमम्, डे-शमाथ, ड.सि-शमात्, ड.स्-शमस्य समसनं समासः। पूर्वपदार्थप्रधानः अव्ययीभावः। उत्तरपदार्थप्रधानः तत्पुरुषः। उभयपदार्थप्रधानः वेन्दः। अन्यपदार्थप्रधानः बहुव्रीहिः। विशेषसंज्ञाविनिर्मुक्तः केवलसमासः।	1+1+1+1 1+1+1	6
	or ख		1+1+1+1 1+1+1	6
3.		'नपुंसकत्वं' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
4.		उपकृषां, दुर्धवनं, निर्मदिकं, सुमदं	1+1+1+1	4
5.		'तृतीयासप्तम्योर्बहुलम्' इति सूत्रलेखनाय एकः अङ्कः। विशदिकरणाय अङ्कद्वयम्।	1+2	3
6.		'कृष्णहण' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1

8	क	तृतीयांतं तृतीयांतार्थकृतगुणवचनेन अर्थशब्देन च वा समस्यते अः तत्पुरुषः इति सूत्रार्थलेश्वनाय अङ्कद्वयम् । साक्षाद्व्याख्यायनाय अङ्कद्वयम् ।	2+2	4
	or ख	सप्तम्यन्तं शौचादिभिः स्मृत्वा समस्यते इति सूत्रार्थलेश्वनाय अङ्कद्वयम् । साक्षाद्व्याख्यायनाय अङ्कद्वयम् ।	2+2	4
9.		अनेकमन्त्रपदार्थ इति सूत्रेण बहुव्रीहिः, सुपो धातुप्रातिपदिकयोः - सुपोः लुक् आङ्गुणाः - गुणाः सप्तम्युपो रुः - रुत्वम् स्वरसामान्योर्विसर्जनीयः - विसर्गः उत्थादि समासप्रक्रियालेश्वनाय चत्वारः अङ्काः ।	4	4
10	क ख ग घ	पीताम्बरः ऊठशयः चित्तगुः जलजाक्षी	1+1+1+1	4

11	'पिता' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
12	राजदन्तः, अर्णधर्मः, ईशकृष्णः, शिवकेशवः, हरिहरः इति क्रमशः लेखनाय एकैकाङ्कः।	1+1+1+1+1	5
<u>स्व विभागः</u>			
13	'अव्ययव्यभिचारः' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
14	'वैशेषिकाः' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
15	'पार्वकम्' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
16	'अष्टासुखं जगन्निग्या' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
17	'द्वैकेश' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
18	'वज्रभटनन्दगुरुः' इति लेखनाय एकः अङ्कः।	1	1
19	'अधिकांशः, विषयः, संबन्धः, प्रयोजनम्' इति लेखनाय अङ्कद्वयम्।	2	2
20	'सुवर्णं पारिवर्णं पीतत्वात् गुरुत्वात् च हरिद्रावत्' इति लेखनाय अङ्कद्वयम्।	2	2
21	'अष्टानन्दस्वामिनः प्रभाषणं श्रुत्वा सास्त्रेणाकृष्टः तस्या शिष्यो भवत्। तत्र फलमस्य वज्रभटनन्दः इति नाम अशक्त इति लेखनाय अङ्कद्वयम्।	2	2

(A)

२२		तिरुवण्णामलायाम् आगतः गुरुदेवः श्मणमहर्षिम् अपश्यत् । श्मणमहर्षिणा अनुभूतं निर्वृतिम् अधिकृत्य गुरुणा प्राणीतं भवति निर्वृतिपञ्चकम् ।	२	२
२३		वपलेरि कुञ्जिकाणान् काशद् गोविन्दन् सेनोन् अथ्यप्यः इतिक्रमशः लेखनाय त्रयः अङ्काः ।	१+१+१	३
२४		क्षित्यङ्कुशादिकं कर्तृजन्यं कार्यत्वात् द्यवत् इत्यनुमानं प्रमाणम् । येः सर्ववित् इत्यागमः अपि प्रमाणम् ।	४	४
२५		रूपद्रव्यप्रत्यक्षे आलोकसङ्कृतचक्षुः कारणम् । तमसः रूपवत्त्वं चलनवत्त्वं च अमात्मकः । इत्यादि विविदिमृत्यु लेखनाय चत्वारः अङ्काः ।	४	४
२६	क ०२ श्च	शुक्रवारः, चन्द्रवारः, कुजवारः, बुधवारः, गुरुवारः, शुकवारः, शनिवारः इति क्रमशः लेखनाय चतुरङ्काः । नीलकाण्ठसोमनाभिजिः सङ्गमप्राप्तमाधवः शङ्करनाशायणः, तालककुलेन्दुशङ्कतिरिप्रभृतयः ज्योतिर्वशास्त्रपण्डिताः । वेणुवाशेडं, पशुवित- गणितं, दूयाणितं, कशपापक्षतिः इत्यादयः ज्योतिर्वशास्त्राण्योः ।	४ ४ ४	४ ४ ०४

२७		संस्कृतसमाजद्वारा सामाजिक परिष्काराय प्रयत्नमकरोत् । नत्त्व प्रकाशिका नाम विद्यालयं स्थापितम् । आत्मविद्यासंघं कति शुशिक्षितानां संघं संजीकृतम् । इत्यादि लेखनाय पूर्णाङ्काः देयाः ।	5	5
२८	क	पूर्वपक्षः - मङ्गलं न समाप्तिं प्रति हेतुः । मङ्गलसत्त्वे अपि कादम्बर्यादौ समाप्त्यभावः । मङ्गलाभावे हि किश्यावल्यादौ समाप्तिर्दृश्यते । अन्वयव्यतिरेकव्यभिचारात् मङ्गलबोधक- प्रमाणं नास्ति ।	6	6
	or ख	सिद्धान्तपक्षः - विद्यनबाहुल्यात् कादम्ब- र्यादौ समाप्त्यभावः । किश्यावल्यादौ ग्रन्थात् षष्ठिरेव कृतमङ्गलत्वात् समाप्तिः । अतः दोषः न ।		or
		सर्वशास्त्रोपकारकता, न्यायवैज्ञानिकयोः सम्मेलनं, पदार्थानां संग्रहः इत्यादि सूचनागुम्भारं अन्यासलेखनाय पूर्णाङ्काः देयाः ।	6	6